

VALSTYBINĖ KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJA

NUTARIMAS

**DĖL ŠILUMOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ APSKAITOS ATSKYRIMO IR SĄNAUDŲ
PASKIRSTYMO REIKALAVIMŲ APRAŠO PATVIRTINIMO**

2017 m.

d. Nr. O3E-

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 8 straipsnio 9 punktu, Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo 30 straipsnio 13 dalies 4 punktu, 32, 34 straipsniais bei atsižvelgdama į Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos (toliau – Komisija) Šilumos ir vandens departamento Ekonominės analizės skyriaus 2017 m. d. pažymą

Nr. O5E- „Dėl Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo, sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašo patvirtinimo“ Komisija nutaria:

1. Patvirtinti Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašą (toliau – Aprašas, pridedama).

2. Pripažinti netekusiais galios nuo 2018 m. sausio 1 d. Šilumos kainų nustatymo metodikos, patvirtintos Komisijos 2009 m. liepos 8 d. nutarimu Nr. O3-96 „Dėl Šilumos kainų nustatymo metodikos“, II, III, IV, skyrius.

3. Nustatyti, kad Aprašas:

3.1. įsigalioja 2018 m. sausio 1 d.;

3.2. taikomas rengiant ir teikiant 2018 metų ir vėlesnių ataskaitinių laikotarpių duomenis.

4. Nustatyti, kad per 6 mėnesius po Aprašo įsigaliojimo dienos šilumos sektoriaus įmonės pateikia patikslintą Reguliavimo apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo sistemos laisvos formos aprašą.

Komisijos pirmininkas

PATVIRTINTA
Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės
komisijos 2017 m. d. nutarimu
Nr. O3E-

ŠILUMOS SEKTORIAUS ĮMONIŲ APSKAITOS ATSKYRIMO IR SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO SUSIJUSIŲ REIKALAVIMŲ APRAŠAS

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Šilumos sektoriaus įmonių apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo reikalavimų aprašas (toliau – Aprašas) reglamentuoja reguliavimo apskaitos atskyrimą ir sąnaudų paskirstymą.

2. Aprašo tikslas – sudaryti prielaidas įgyvendinti Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatyme (toliau – Įstatymas) nustatytus tikslus, didinti šilumos gamybos ir perdavimo efektyvumą bei mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos ir karšto vandens tiekimą vartotojams.

3. Aprašas parengtas, vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 8 straipsniu, 16 straipsniu, Įstatymo 30 straipsnio 13 dalies 4 punktu, 32, 34 straipsniu, Šilumos kainų nustatymo metodikos principų aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2011 m. liepos 13 d. nutarimu Nr. 889 (toliau – Principų aprašas).

4. Aprašu vadovaujasi:

4.1. Ūkio subjektai, įgyvendindami apskaitos atskyrimą ir sąnaudų paskirstymą, taip pat informacijos teikimą Reguluojančiai institucijai Įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka;

4.2. Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija), užtikrindama tinkamą Ūkio subjektų apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo įgyvendinimą bei nustatydamą šilumos (kainų dedamąsias) ir karšto vandens (kainų dedamąsias) kainas Įstatymo nustatytais atvejais ir tvarka.

5. Apraše vartojamos šios sąvokos:

5.1. **Apskaitos atskyrimas** – Ūkio subjekto ataskaitinio laikotarpio pajamų, sąnaudų, ilgalaikio turto priskyrimas verslo vienetams, juos prilyginant savarankiškiems subjektams.

5.2. **Investicinis turtas** – ilgalaikis materialusis turtas (žemė, pastatai ar jų dalis arba žemė kartu su pastatais), kurį jo savininkas arba jo gavėjas pagal finansinės nuomos sutartį laiko tik pajamoms iš to turto nuomos ir (arba) to turto vertės padidėjimo gauti, išskyrus: a) turtą, kuris naudojamas prekėms gaminti, paslaugoms teikti arba administraciniams tikslams; b) turtą, kurio pardavimas yra įmonės tipinė veikla.

5.3. **Kriterijus** – veiksnys, kuriuo vadovaujantis pagal priežastingumo ryšį konkrečios pajamų, sąnaudų, ilgalaikio turto sumos yra priskiriamos galutinėms paslaugoms (produktams) ir (arba) verslo vienetams. Ūkio subjekto naudojamas kriterijus turi būti ekonomiškai pagrįstas, logiškai pateisinamas ir nustatytas nediskriminaciniais pagrindais.

5.4. **Mažmeninis aptarnavimas** – veikla, susijusi su sąskaitų, mokėjimo pranešimų apie suvartotą šilumą parengimu ir pateikimu vartotojams, šilumos suvartojimo bei mokėjimų apskaita, vartotojų informavimu bei kita su mažmeniniu aptarnavimu susijusi veikla.

5.5. **Nepaskirstomos sąnaudos** – sąnaudos, kurias patiria Ūkio subjektas ataskaitiniu laikotarpiu, tačiau kurios nebūtinai nei galutinėms paslaugoms (produktams) teikti (reguliuojamų kainų paslaugų (produktų) vertei kurti), nei verslui palaikyti (užtikrinti reguliuojamos veiklos nepertraukiamumą, saugumą, stabilumą). Šias sąnaudas Ūkio subjektas patiria savo investicijų gražos sąskaita reguliuojamoje veikloje arba apskaito kaip nereguliuojamos veiklos sąnaudas.

5.6. **Netiesioginis paskirstymas** – pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto priskyrimas vienam ar keliems verslo vienetams ar paslaugoms, proporcingai pagal nustatytą kriterijų.

5.7. **Paskirstomos sąnaudos** – Ūkio subjekto faktiškai patirtos sąnaudos, kurios yra būtinos reguliuojamos veiklos verslo vieneto veiklai vykdyti, pajamoms uždirbti ar ekonominei naudai

gauti. Šios būtinos (valstybės normuojamos) sąnaudos paskirstomos reguliuojamos veiklos verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) šiame Apraše nustatyta tvarka.

5.8. Reguliavimo apskaitos (apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo) sistema – Ūkio subjekto veiklos apskaitos sistema, apimanti apskaitos atskyrimą ir sąnaudų paskirstymą, suformuota ir naudojama reguliavimo tikslais.

5.9. Reguluojančioji institucija – Komisija arba savivaldybės institucija, kurioms pagal Įstatymą yra suteikta kompetencija kontroliuoti atitinkamo Ūkio subjekto licencijuojamą veiklą ar veiklą, kurios kainos yra reguliuojamos, ir nustatyti šilumos bazinės kainas (kainos dedamosias).

5.10. Sąnaudų centras – vidaus veikla (procesas) ar vidaus paslauga (produktas), kurioms tarpiniame sąnaudų paskirstymo etape yra priskiriama tam tikra netiesioginių sąnaudų suma, pagal priešastingumo principą siekiant paskirstyti netiesiogines sąnaudas galutinėms paslaugoms (produktams).

5.11. Sąnaudų paskirstymas – Ūkio subjekto sąnaudų tvarkymas Ūkio subjekto teikiamų paslaugų (produktų) savikainai nustatyti.

5.12. Sąnaudų vienaarūšiškumas (homogeniškumas) – sąnaudų savybė, kuri leidžia jas grupuoti pagal bendrus požymius.

5.13. Šilumos tiekimo veikla – centralizuotai pagamintos šilumos pristatymas ir pardavimas šilumos vartotojams. Ši veikla apima šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą), šilumos perdavimo bei mažmeninio aptarnavimo veiklą verslo vienetus.

Kitos šiame Apraše vartojamos sąvokos atitinka sąvokas, nustatytas Lietuvos Respublikos energetikos įstatyme, Įstatyme, Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatyme, Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme, Principų apraše bei Šilumos kainų nustatymo metodikoje, patvirtintoje Komisijos 2009 m. liepos 8 d. nutarimu

Nr. O3-96 „Dėl Šilumos kainų nustatymo metodikos“ (toliau – Metodika), bei Verslo apskaitos standartuose.

6. Šilumos tiekėjai, karšto vandens tiekėjai ir nepriklausomi šilumos gamintojai, kuriems taikoma privaloma šilumos gamybos kainodara, kartu Apraše vadinami Ūkio subjektais.

7. Aprašas netaikomas organizuojant ir tvarkant buhalterinę apskaitą ir rengiant finansinę atskaitomybę Lietuvos Respublikos įmonių finansinės atskaitomybės įstatyme bei Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatyme nustatyta tvarka. Ūkio subjektas įgyvendindamas reguliavimo apskaitos atskyrimą ir sąnaudų paskirstymą, taip pat teikdamas informaciją Komisijai vadovaujasi Aprašo nuostatomis, o tais atvejais, kai Aprašas nereglementuoja tam tikrų aspektų, Ūkio subjektas remiasi Verslo apskaitos standartais arba Tarptautiniais finansinės atskaitomybės standartais.

II SKYRIUS APSKAITOS ATSKYRIMO TAISYKLĖS

8. Apskaitos atskyrimo tikslai yra:

8.1. atskleisti verslo vieneto, kaip santykinai atskiros Ūkio subjekto verslo (veiklos) dalies, veiklos rezultatus per atskaitinį laikotarpį, įskaitant faktiškai gautą investicijų grąžos normą;

8.2. atskleisti šilumos tiekimo, šilumos gamybos ir karšto vandens tiekimo veiklą pajamas ir sąnaudas.

9. Ūkio subjektas, įgyvendindamas apskaitos atskyrimą, privalo vadovautis šiais principais:

9.1. priešastingumo – Ūkio subjektas atskaitinio laikotarpio pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą tiesiogiai arba netiesiogiai turi paskirstyti verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) atitinkamai pagal veiklą ar veiklas, kurios nulėmė tų pajamų uždirbimą, sąnaudų atsiradimą (susiformavimą) ar ilgalaikio turto įsigijimą;

9.2. kaupimo – Ūkio subjektas atskaitinio laikotarpio pajamas ir sąnaudas turi įtraukti į Reguliavimo apskaitos (apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo) sistemą (toliau – Reguliavimo apskaitos sistema) ir paskirstyti verslo vienetams ir paslaugoms (produktams), vadovaudamasis

pajamų uždirbimo ir sąnaudų patyrimo faktų bei neatsižvelgdamas į pinigų gavimo ir išmokėjimo faktą;

9.3. objektyvumo – Ūkio subjektas per ataskaitinį laikotarpį uždirbtų pajamų, patirtų sąnaudų ir ilgalaikio turto paskirstymą verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) turi atlikti nešališkai, nesiekdamas iškreipti bet kurios paslaugos (produkto) ar verslo vieneto ataskaitinio laikotarpio rezultatų (pelno ar nuostolių) ir paveikti Reguliavimo apskaitos sistemos informacijos gavėjų priimamų sprendimų;

9.4. pastovumo – Ūkio subjektas skirtingais ataskaitiniais laikotarpiais turi taikyti tą pačią Reguliavimo apskaitos sistemą, išskyrus tuos atvejus, kai:

9.4.1. dėl įvykusių reikšmingų įvykių ar aplinkybių reikia Ūkio subjekto naudojamos Reguliavimo apskaitos sistemos loginių pakeitimų;

9.4.2. Reguluojančioji institucija reikalauja pakeisti Ūkio subjekto taikomą Reguliavimo apskaitos sistemą, kai ši neatitinka galiojančių teisės aktų;

9.5. skaidrumo – Ūkio subjektas ataskaitinio laikotarpio pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto paskirstymą verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) turi atlikti taip, kad kiekviename pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto paskirstymo etape ir galutinėse ataskaitinio laikotarpio suvestinėse būtų galima aiškiai, skaidriai ir nesudėtingai nustatyti Ūkio subjekto pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą pagal verslo vienetus ir paslaugas (produktus). Ūkio subjektas privalo užtikrinti Reguliavimo apskaitos sistemos duomenų teisingumą, tikrumą ir įvedimą laiku;

9.6. naudingumo – Ūkio subjektas turi parengti ir taikyti tokią Reguliavimo apskaitos sistemą, kurios teikiama informacija būtų išsami, tinkama naudoti ir suprantama tos informacijos gavėjams tiek Ūkio subjekto viduje, tiek už jo ribų;

9.7. patikimumo – Ūkio subjektas turi užtikrinti, kad pateikiama informacija tiksliai atspindėtų Ūkio subjekto finansinę būklę, joje nebūtų reikšmingų klaidų ir nukrypimų nuo teisės aktų reikalavimų.

9.8. optimalumo – reguliavimo apskaitos sistemoje naudojamos informacijos detalumas turi būti toks, kad reguliavimo apskaitos sistemos informacijos rengimo sąnaudos nebūtų didesnės už naudą, kurią tikimasi gauti ją panaudojus.

10. Reguliavimo apskaitos sistemoje pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą leidžiama įtraukti į apskaitą tik vieną kartą – sudarant apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo ataskaitas, Ūkio subjektui draudžiama tas pačias pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą įtraukti į apskaitą daugiau kaip vieną kartą.

11. Ūkio subjektas privalo užtikrinti, kad Reguliavimo apskaitos sistema atitiktų šio Aprašo reikalavimus. Ūkio subjektas privalo suformuoti tokią Reguliavimo apskaitos sistemą, kuri leistų pateikti Aprašo IV dalyje nurodytą informaciją bei visiškai įsitikinti apskaitos atskyrimo bei sąnaudų paskirstymo taisyklių įgyvendinimu ir Aprašo 9 punkte nurodytų principų įgyvendinimu.

12. Ūkio subjektas, vykdydamas apskaitos atskyrimą, ataskaitinio laikotarpio pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą privalo paskirstyti pagal šiuos verslo vienetus:

12.1. šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vienetas. Šiame verslo vienete Ūkio subjektas privalo numatyti tokias paslaugas (produktus):

12.1.1. šilumos (produktas) gamyba;

12.1.2. šilumos kogeneracinėse jėgainėse gamyba;

12.1.3. šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimas;

12.1.4. kitos paslaugos (produktai), nurodant kiekvieną paslaugą (produktą);

12.2. šilumos perdavimo veiklos verslo vienetas. Šiame verslo vienete Ūkio subjektas privalo numatyti tokias paslaugas (produktus):

12.2.1. šilumos perdavimas centralizuoto šilumos tiekimo sistemos tinklais;

12.2.2. balansavimas centralizuoto šilumos tiekimo sistemoje;

12.2.3. kitos paslaugos (produktai), nurodant kiekvieną paslaugą (produktą);

12.3. mažmeninio aptarnavimo (šilumos pardavimo) veiklos verslo vienetas;

12.4. karšto vandens tiekimo veiklos verslo vienetas. Šiame verslo vienete Ūkio subjektas privalo numatyti tokias paslaugas (produktus):

- 12.4.1. karšto vandens tiekimas;
 - 12.4.2. karšto vandens temperatūros palaikymas;
 - 12.4.3. karšto vandens apskaitos prietaisų aptarnavimas;
 - 12.4.4. kitos paslaugos (produktai), nurodant kiekvieną paslaugą (produktą);
 - 12.5. pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų priežiūros verslo vienetas. Šiame verslo vienetu Ūkio subjektas privalo numatyti tokias paslaugas (produktus):
 - 12.5.1. pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų einamoji priežiūra;
 - 12.5.2. pastatų šildymo ir karšto vandens sistemų rekonstrukcija;
 - 12.5.3. kitos paslaugos (produktai), nurodant kiekvieną paslaugą (produktą);
 - 12.6. prekybos apyvartiniais taršos leidimais ir su ja susijusios veiklos verslo vienetas;
 - 12.7. kitos reguliuojamos veiklos verslo vienetas, kurį sudaro Ūkio subjekto veikla, nereguluojama pagal Įstatymą, bet reguliuojama pagal kitą Lietuvos Respublikos įstatymą (kiekvieną Reguluojančiosios institucijos reguliuojamą veiklą atvaizduoti minėtame verslo vienetu suformuojant savarankiškas paslaugas);
 - 12.8. nereguluojamos veiklos verslo vienetas, kurį sudaro Ūkio subjekto veikla, nereguluojama pagal Įstatymą arba kitus Lietuvos Respublikos įstatymus (visą Reguluojančiosios institucijos nereguluojamą veiklą formuojant kaip vieną paslaugą).
13. Ūkio subjektas, vykdamas prekybos apyvartiniais taršos leidimais veiklą, su šia veikla susijusias pajamas ir sąnaudas laikydamasis Aprašo 9 punkte nurodytų principų, ypač Aprašo 9.1 papunktyje nurodyto priešastingumo principo, turi nurodyti prekybos apyvartiniais taršos leidimais ir su ja susijusios veiklos verslo vienetu (Aprašo 12.6 papunktis);
14. Šilumos (produkto) gamybos (Aprašo 12.1.1 papunktis), šilumos kogeneracinėse jėgainėse gamybos (Aprašo 12.1.2 papunktis), šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimo (Aprašo 12.1.3 papunktis) paslaugoms sąnaudos ir ilgalaikis turtas priskiriami, vadovaujantis Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašu, patvirtintu Komisijos 2010 m. spalio 4 d. nutarimu Nr. O3-202 „Dėl Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašo patvirtinimo“. Jei Ūkio subjekto aptarnaujamoje teritorijoje nepriklausomi šilumos gamintojai neveikia, tuomet Ūkio subjektui netaikomas reikalavimas būtinąsias šilumos (produkto) gamybos sąnaudas ir ilgalaikį turtą išskaidyti į priskirtinas šilumos poreikio piko pajėgumų ir rezervinės galios užtikrinimo paslaugas, tačiau yra taikomas šilumos generavimo šaltinių galios ribojimas vadovaujantis Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašo nuostatomis.
15. Jei Ūkio subjektas valdo (eksploatuoja) bendro technologinio šilumos ir elektros energijos gamybos ciklo sistemą, tokios sistemos pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą atskiria į Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneta (nurodytą Aprašo 12.1 papunktyje) ir į nereguluojamos veiklos verslo vieneta (nurodytą Aprašo 12.8 papunktyje), vadovaudamasis šiuo Aprašu ir Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodika, patvirtinta Komisijos 2009 m. liepos 22 d. nutarimu Nr. O3-107 „Dėl Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodikos“. Jei Ūkio subjektas valdo (eksploatuoja) bendro technologinio šilumos ir elektros energijos gamybos ciklo sistemą, kuriai remiantis Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo nustatyta tvarka yra taikomas fiksuotas elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių tarifas, tokios sistemos pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą atskiria į Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneta (nurodytą Aprašo 12.1 papunktyje) ir į kitos reguliuojamos veiklos verslo vieneta (nurodytą Aprašo 12.7 papunktyje) išskiriant atskirą elektros energijos gamybos paslaugą (produktą).
16. Jei Ūkio subjektas valdo (eksploatuoja) bendro technologinio šilumos ir elektros energijos gamybos ciklo sistemą, šilumos ir elektros energijos gamybai naudojančią atliekas arba iš sąvartyno išgaunamas biodujas, tokios sistemos pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą atskiria į Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneta (nurodytą Aprašo 12.1 papunktyje) ir į nereguluojamos veiklos verslo vieneta (nurodytą Aprašo 12.8 papunktyje), vadovaudamasis šiuo Aprašu ir Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų

atskyrimo metodika, taikant biokuru kūrenamo šilumos šaltinio techninius ekonominius rodiklius. Jei Ūkio subjektas valdo (ekspluatuoja) bendro technologinio šilumos ir elektros energijos gamybos ciklo sistemą, šilumos ir elektros energijos gamybai naudojančią atliekas arba iš sąvartyno išgaunamas biodujas įskaitant medienos kilmės biokurą, kuriai remiantis Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo nustatyta tvarka yra taikomas fiksuotas elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių tarifas, tokios sistemos pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą atskiria į Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vienetą (nurodytą Aprašo 12.1 papunktyje), kitos reguliuojamos veiklos verslo vienetą (nurodytą Aprašo 12.7 papunktyje) ir (ar) nereguliuojamos veiklos verslo vienetą (nurodytą Aprašo 12.8 papunktyje).

17. Pramonės įmonės (nepriklausomi šilumos gamintojai), kurios šilumos tiekėjui parduoda technologiniame procese (ne bendrame šilumos ir elektros energijos gamybos cikle) susidarančią atliekinę šilumą, pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą atskiria į Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vienetą (nurodytą Aprašo 12.1 papunktyje), vadovaudamasi šiuo Aprašu ir Kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudų atskyrimo metodika, bei teikdamos Reguliavimo apskaitos (atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo) ataskaitas (toliau – Reguluojamos veiklos ataskaitos) teikia tik šilumos gamybai priskirtas sąnaudas, pajamas ir ilgalaikį turtą.

18. Ūkio subjektai, nevykdantys šilumos tiekimo veiklos ar šilumos gamybos veiklos, bet vykdantys karšto vandens tiekimo veiklą, karšto vandens pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą atskiria vadovaudamiesi šio Aprašo reikalavimais bei, teikdami metines Reguluojamos veiklos ataskaitas, teikia karšto vandens tiekimui priskirtas sąnaudas, pajamas ir ilgalaikį turtą.

19. Jei Šilumos tiekėjas valdo daugiau negu vieną centralizuoto šilumos tiekimo sistemą ir jose realizuojama ne mažiau kaip po 10 GWh šilumos per metus, kiekvienos tokios centralizuoto šilumos tiekimo sistemos sąnaudos turi būti paskirstomos pagal Aprašo reikalavimus. Reguluojančioji institucija gali priimti motyvuotą sprendimą dėl neprivalomo sąnaudų paskirstymo sistemose, kuriose realizuojama ne mažiau kaip po 10 GWh šilumos per metus. Šilumos tiekėjo valdomoms sistemoms, kuriose realizuojama mažiau kaip po 10 GWh šilumos per metus, reikalavimas dėl sąnaudų paskirstymo pagal sistemas neprivalomas. Tokiu atveju Šilumos tiekėjo valdomoms sistemoms, kuriose realizuojama mažiau kaip po 10 GWh šilumos per metus, sąnaudos sujungiamos į vieną sistemą. Centralizuoto šilumos tiekimo sistemos sąnaudų paskirstymo reikalavimas visais atvejais taikomas toms sistemoms, kuriose veikia nepriklausomi šilumos gamintojai, ir (arba) kai yra nustatyta pagal centralizuoto šilumos tiekimo sistemas diferencijuota šilumos kaina (kainos dedamosios). Kai šilumos kainos diferencijuotos pagal centralizuoto šilumos tiekimo sistemas, taikomas reikalavimas pagal atskiras sistemas atskirti ir apskaitą.

20. Reguluojančioji institucija (savivaldybė) konkretaus Šilumos tiekėjo, realizuojančio mažiau kaip po 10 GWh šilumos per metus, atžvilgiu gali priimti motyvuotą sprendimą dėl neprivalomo apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo pagal Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslą (Aprašo 12.1 papunktis), Šilumos perdavimo veiklos verslo vienetą (Aprašo 12.2 papunktis), Mažmeninio aptarnavimo veiklos verslo vienetą (Aprašo 12.3 papunktis) ir minėtus verslo vienetus sudarančias paslaugas (produktus).

21. Ūkio subjektas ataskaitinio laikotarpio sąnaudas turi paskirstyti verslo vienetams ir juos sudarančioms paslaugoms (produktams), vadovaudamasis sąnaudų paskirstymo taisyklėmis, kaip nurodyta Aprašo III skyriuje.

22. Ūkio subjektas ataskaitinio laikotarpio pajamas turi paskirstyti tiesiogiai verslo vienetams ir paslaugoms (produktams), remdamasis atsiskaitymų su klientais sistemos įrašais ir apmokėjimui išrašytų sąskaitų (sąskaitų tvarkymo sistemos) informacija. Jeigu ataskaitinio laikotarpio pajamų negalima tiesiogiai priskirti konkreitiems verslo vienetams, pajamos paskirstomos naudojant atitinkamus pajamų paskirstymo kriterijus ir laikantis Aprašo 9 punkte nurodytų principų.

23. Ūkio subjektas, kuris yra šilumos tiekėjas ir vykdo karšto vandens tiekimo veiklą, pajamas, gautas už šilumos kiekį sunaudotą karštam vandeniui ruošti ir temperatūrai palaikyti, vadovaujantis Aprašo 9.1 papunktyje nurodytu priešastingumo principu, turi priskirti Šilumos tiekimo veiklai.

24. Jei Ūkio subjektas nuomoja reguliuojamoje veikloje naudojamą ilgalaikį turtą, o to turto vertę ir su tuo turtu susijusias sąnaudas, atsižvelgdamas į optimalumo principą, priskiria tik reguliuojamoms veikloms, tokiu atveju Ūkio subjektas ne mažiau kaip 50 proc. nuomos pajamų, kurias gauna dėl išnuomoto ar panaudos teisėmis perduoto turto, turi priskirti Ūkio subjekto teikiamoms reguliuojamoms paslaugoms, kurioms priskiriamas šis turtas. Likusi nuomos pajamų dalis priskiriama nereguliuojamos veiklos verslo vienetai.

25. Ūkio subjektas ilgalaikio turto vertę verslo vienetais turi paskirstyti tokia tvarka:

25.1. kai ilgalaikis turtas yra naudojamas konkrečiai paslaugai (produktui) teikti ar konkretaus verslo vieneto veiklai užtikrinti, ilgalaikio turto vertę Ūkio subjektas turi tiesiogiai priskirti konkrečiai paslaugai (produktui) ar konkrečiam verslo vienetai;

25.2. kai ilgalaikis turtas yra susijęs su keliais verslo vienetais ar keliomis paslaugomis (produktais), jo vertę paskirstoma netiesiogiai atitinkamiems verslo vienetais pagal tai, kokiu mastu ilgalaikis turtas naudojamas verslo vieneto veikloje ar paslaugos (produkto) teikimo veikloje, naudojant ekonomiškai pagrįstus paskirstymo kriterijus ir laikantis Aprašo 9 punkte nurodytų principų;

25.3. kai ilgalaikis turtas yra naudojamas bendram veiklos palaikymui (užtikrinimui), šio ilgalaikio turto vertę Ūkio subjektas turi paskirstyti verslo vienetais ar paslaugoms (produktams) naudojant atitinkamus ilgalaikio turto paskirstymo kriterijus;

25.4. Ūkio subjektui, vykdančiam ilgalaikio turto paskirstymą paslaugoms (produktams) ir verslo vienetais, draudžiama reguliuojamų kainų verslo vienetais ir paslaugoms priskirti:

25.4.1. plėtos darbų vertę, iki ilgalaikio turto vienetų, kurių formavimui buvo atliekami plėtos darbai, eksploatacijos pradžios;

25.4.2. prestižo vertę;

25.4.3. investicinio turto vertę;

25.4.4. finansinio turto vertę;

25.4.5. atidėtojo mokesčio turto vertę;

25.4.6. ilgalaikio turto, sukurto įvykdžius investicinius projektus, ar jo dalies teisės aktų nustatyta tvarka nesuderintus su atitinkamos savivaldybės taryba ir (arba) Komisija, vertę;

25.4.7. ilgalaikio turto vertės pokytį, susijusį su ilgalaikio turto perkainojimu;

25.4.8. nebaigtos statybos vertę, nenaudojamų, likviduotų, nurašytų, laikinai nenaudojamų (užkonservuotų), esančių atsargose ilgalaikio turto vienetų vertę bei išnuomoto ar panaudos teisėmis perduoto turto vertę.

25.4.9. ilgalaikio turto vienetų ar jų vertės dalį, sukurtą už vartotojų ir nepriklausomų šilumos gamintojų prijungimą prie tinklų sumokėtomis lėšomis;

25.4.10. ilgalaikio turto vienetų vertės dalį, sukurtą už Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas, taip pat sukurtą už dotacijų, subsidijų, apyvartinių taršos leidimų teigiamo prekybos rezultato lėšas ir joms prilygstančias lėšas;

25.4.11. šilumos generavimo šaltinių vertę, kurių galia viršija 70 proc. centralizuoto šilumos tiekimo sistemos šilumos vidutinio paros galios poreikio esant šalčiausio penkiadienio aplinkos oro temperatūrai bei šilumos poreikio piko pajėgumų ir šilumos rezervinės galios pajėgumų poreikį, kurių nustatymas reglamentuojamas Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų apraše, išskyrus atvejus, kai rezervinės galios ribojimas neužtikrintų būtinųjų sąnaudų saugiam ir patikimam šilumos tiekimui;

25.4.12. eksploatuojamo, tačiau Ūkio subjekto balanse nesančio turto vertę.

25.4.13. kito ilgalaikio turto vertę, kuris nėra būtinas reguliuojamai veiklai vykdyti, įskaitant prabangos prekes (meno kūrinius, juvelyrinius dirbinius ir kt.), ilgalaikį turtą, kuris nesukuria papildomos ekonominės naudos, lyginant su pigesnėmis alternatyvomis (pavyzdžiui prabangūs automobiliai), o labiau skirtas Ūkio subjekto įvaizdžio formavimui, taip pat laisvalaikio ir pramogų inventorių ir pan.;

26. Ūkio subjektas skirstydamas ilgalaikio turto vertę verslo vienetais ir paslaugoms (produktams) turi paskirstyti ir koncesijos, šilumos ūkio turto nuomos būdu valdomo turto, naudojamo veikloje, vertę (pagal Aprašo 25 punktą).

III SKYRIUS SĄNAUDŲ PASKIRSTYMO TAISYKLĖS

27. Ūkio subjektas veikloje patiriamas sąnaudas, išskyrus ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas, nustato, vadovaudamasis buhalterinės apskaitos registruose užfiksuotais įrašais, kuriais remiantis buvo sudaryta finansinė atskaitomybė. Perkeldamas duomenis iš buhalterinės apskaitos registru į Reguliavimo apskaitos sistemą, Ūkio subjektas privalo:

27.1. užtikrinti, kad būtų perkelti visi bei teisingi duomenys;

27.2. suskirstyti perkeliamas sąnaudas bent į Aprašo 28 punkte nurodytas sąnaudų grupes, remdamasis sąnaudų vienuarūšiškumu (homogeniškumu).

27.3. užtikrinti, kad Reguliavimo apskaitos sistemoje būtų galimybė patikrinti sąnaudų perkėlimo išsamumą bei teisingumą.

28. Visos Ūkio subjekto patiriamos sąnaudos turi būti suskirstytos bent į šias sąnaudų grupes:

28.1. šilumos įsigijimo sąnaudos;

28.2. kuro sąnaudos energijai gaminti;

28.3. elektros energijos technologinėms reikmėms įsigijimo sąnaudos;

28.4. vandens technologinėms reikmėms įsigijimo ir nuotekų tvarkymo sąnaudos;

28.5. kitos kintamosios sąnaudos;

28.6. apyvartinių taršos leidimų įsigijimo sąnaudos;

28.7. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos;

28.8. einamojo remonto ir aptarnavimo sąnaudos;

28.9. personalo sąnaudos;

28.10. mokesčių sąnaudos;

28.11. finansinės sąnaudos;

28.12. administracinės sąnaudos;

28.13. rinkodaros ir pardavimų sąnaudos;

28.14. šilumos ūkio turto nuomos ar koncesijos sąnaudos;

28.15. kitos sąnaudos.

29. Sąnaudos, kurių apimtis per ataskaitinį laikotarpį priklauso nuo suteiktų (parduotų) paslaugų (produktų) kiekio per tą laikotarpį, laikomos kintamomis sąnaudomis (šios Aprašo 28.1–28.6 papunkčiuose nurodytos sąnaudų grupės). Sąnaudos, kurių apimtis per ataskaitinį laikotarpį nepriklauso nuo suteiktų (parduotų) paslaugų (produktų) kiekio per tą laikotarpį, laikomos pastoviomis sąnaudomis (šios Aprašo 28.6–28.15 papunkčiuose nurodytos sąnaudų grupės).

30. Skaičiuodamas reguliuojamos veiklos nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas Ūkio subjektas turi vadovautis šiais principais:

30.1. skaičiuodamas ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas, Ūkio subjektas privalo taikyti Komisijos nustatytą ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpį (Aprašo 5 priedas) ir tiesiogiai proporcingą nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo metodą;

30.2. Ūkio subjektai, kurie koncesijos, šilumos ūkio turto nuomos sutartį yra sudarę iki 2008 m. kovo 15 d., taiko koncesijos, šilumos ūkio turto nuomos sutartyje numatytą ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpį ir nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo metodą;

30.3. ilgalaikio turto vieneto nusidėvėjimas turi būti pradamas skaičiuoti nuo kito mėnesio 1 dienos nuo naudojimo pradžios;

30.4. jei ilgalaikio turto vienetas Aprašo 5 priede nėra nustatyto ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpio, tai Ūkio subjektas turi pasirinkti ir taikyti ekonomiškai pagrįstą ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpį.

30.5. kai ilgalaikio materialiojo turto rekonstravimas ar remontas pailgina turto naudingo tarnavimo laiką ir (ar) pagerina jo naudingąsias savybes ir šių darbų verte didinama ilgalaikio materialiojo turto įsigijimo savikaina ir (ar) patikslinamas turto naudingo tarnavimo laikas, ilgalaikio turto vertė ir (ar) ilgalaikio turto naudingo tarnavimo laikas koreguojamas Verslo apskaitos standartuose nustatyta tvarka.

30.6. kai Ūkio subjektui yra didinamas įstatinis kapitalas turtiniu įnašu, kurio vertė nustatyta turto vertintojų, Ūkio subjektas, skaičiuodamas šio ilgalaikio turto vienetų nusidėvėjimo sąnaudas gali taikyti kitoki, nei Komisijos nustatyta ilgalaikio turto nusidėvėjimo laikotarpį, kuris skaičiuojamas iš Komisijos nustatyto ilgalaikio turto nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpio (pagal Aprašo 5 priedą) atimant turto faktinį naudojimo laiką iki turto perdavimo datos. Tokio turto nudėvimoji vertė skaičiuojama iš įsigijimo vertės eliminuojant ilgalaikio turto sukauptą nusidėvėjimą iki turtinio įnašo perdavimo datos, ilgalaikio turto vertės pokytį, susijusį su ilgalaikio turto perkainojimu, bei ilgalaikio turto vienetų vertę pagal Aprašo 25.4 papunktį. Ūkio subjektas, teikdamas Komisijai Apraše nurodytas Reguluojamos veiklos ataskaitas, turi pateikti visą informaciją apie turtinį įnašą, kuriuo didinamas Ūkio subjekto įstatinis kapitalas (sprendimo perduoti ilgalaikį turtą kopiją, informaciją apie turto amžių, būklę, įnešto ilgalaikio turto įsigijimo (pradinę) ir likutinę vertes, ilgalaikio turto vertės pokytį, susijusį su ilgalaikio turto perkainojimu bei ilgalaikio turto vienetų vertę pagal Aprašo 25.4 papunktį).

31. Ūkio subjektas, skirstydamas teikiamų paslaugų (produktų) sąnaudas pagal Aprašą, privalo, laikydamasis priešastingumo principo (Aprašo 9.1 papunktis), ataskaitinio laikotarpio sąnaudas paskirstyti paslaugoms (produktams), sudarančioms verslo vienetus. Jeigu tiesioginis paskirstymas nėra galimas, Ūkio subjektas, ataskaitinio laikotarpio sąnaudas paskirstydamas verslo vienetams ir paslaugoms (produktams), privalo naudoti atitinkamus sąnaudų paskirstymo kriterijus. Nustatydamas sąnaudų paskirstymo kriterijų dydžius, Ūkio subjektas turi naudoti objektyvią veiklos ir (arba) finansinę informaciją bei laikytis Aprašo 9 punkte nustatytų principų, ypač priešastingumo principo.

32. Ūkio subjektas, laikydamasis Aprašo 9 punkte nurodytų principų, visas patiriamas sąnaudas galutinėms paslaugoms (produktams) privalo priskirti vienai iš šių kategorijų:

32.1. tiesioginių sąnaudų kategorijai priskiriamos sąnaudos, kurių atsiradimą (susiformavimą) ir apimtį lėmė konkrečios paslaugos (produktai) ir jų apimtis ataskaitiniu laikotarpiu;

32.2. netiesioginių sąnaudų kategorijai priskiriamos sąnaudos, kurių atsiradimą (susiformavimą) lėmė keleto paslaugų (produktų) grupė, vidinis procesas ar jų grupė, ir kurių ryšys su konkrečiomis paslaugomis (produktais) yra netiesioginis. Šios sąnaudos paskirstomos taikant norminius ekonomine, technine logika pagrįstus paskirstymo kriterijus;

32.3. bendrųjų sąnaudų kategorijai priskiriamos sąnaudos, skirtos Ūkio subjekto bendram veiklos palaikymui (užtikrinimui), kurios su konkrečiomis paslaugomis (produktams) neturi nei tiesioginio, nei netiesioginio ryšio, tačiau kurių atsiradimą (susiformavimą) lėmė poreikis užtikrinti Ūkio subjekto organizacinės veiklos nepertraukiamumą, saugumą, stabilumą;

32.4. nepaskirstomų sąnaudų kategorijai priskiriamos sąnaudos, nepriskirtinos nei vienai iš Aprašo 32.1–32.3 papunkčiuose paminėtų kategorijų ir nurodytos Aprašo 41 punkte.

33. Tiesioginių sąnaudų kategorijai priskirtas sąnaudas Ūkio subjektas turi paskirstyti toms paslaugoms (produktams), kurios tiesiogiai nulėmė tų sąnaudų atsiradimą (susiformavimą).

34. Netiesioginių sąnaudų kategorijai priskirtas sąnaudas Ūkio subjektas, užtikrindamas Aprašo 9 punkte išvardytų principų įgyvendinimą, gali paskirstyti verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) iš karto, naudodamas sąnaudų paskirstymo kriterijus, objektyviausiai atspindinčius priešastinį sąnaudų formavimosi ryšį, arba per tarpinius sąnaudų centrus toms paslaugoms (produktams), jų grupėms, verslo vienetams, kurios netiesiogiai bendrai lėmė tų sąnaudų atsiradimą (susiformavimą). Visas netiesiogines sąnaudas, susijusias su būtinų funkcijų atlikimu, teikiant paslaugas (produktus) jų gavėjams, Ūkio subjektas pagal poreikį turi suskirstyti į šiuos sąnaudų centrus:

34.1. infrastruktūros valdymo ir eksploatacijos veiklų grupė;

- 34.2. infrastruktūros plėtros veiklų grupė;
- 34.3. paslaugų teikimo veiklų grupė;
- 34.4. klientų aptarnavimo veiklų grupė;
- 34.5. gedimų šalinimo veiklų grupė;
- 34.6. atsiskaitymų ir apskaitos veiklų grupė;
- 34.7. transporto valdymo veiklų grupė;
- 34.8. materialinio aprūpinimo veiklų grupė;
- 34.9. personalo valdymo veiklų grupė;
- 34.10. kita.

35. Ūkio subjektas, siekdamas užtikrinti efektyvų Aprašo 9 punkte nustatytų principų įgyvendinimą, turi nustatyti pakankamą vidaus veiklų grupių ir vidaus veiklų kiekvienoje grupėje skaičių, pagal poreikį detalizavęs Aprašo 34 punkte nurodytas veiklų grupes.

36. Sąnaudų centrams priskirtas netiesiogines sąnaudas Ūkio subjektas turi paskirstyti paslaugoms (produktams). Tokių sąnaudų paskirstymą Ūkio subjektas turi atlikti, naudodamas sąnaudų paskirstymo kriterijus, objektyviausiai atspindinčius priežastinį sąnaudų formavimosi ryšį tarp sąnaudų centro, kurio sąnaudos skirstomos, ir sąnaudų centro, kuriam sąnaudos yra priskiriamos.

37. Bendrosios sąnaudos, išskyrus nusidėvėjimo sąnaudas, kurioms Ūkio subjektas, vadovaudamasis priežastingumo principu, turi priskirti kaip galima mažiau sąnaudų, paskirstomos verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) pagal atitinkamam verslo vienetui ir konkrečiai paslaugai (produktui) priskirtą pastoviųjų tiesioginių ir netiesioginių sąnaudų sumą. Ilgalaikio turto, skirto bendram veiklos palaikymui (užtikrinimui), nusidėvėjimo sąnaudos atitinkamiems verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) priskiriamos Aprašo 25.3 papunktyje nustatyta ilgalaikio turto paskirstymo tvarka.

38. Nepaskirstomas sąnaudas, nurodytas Aprašo 41 punkte, Ūkio subjektas turi įtraukti į Reguliavimo apskaitos sistemą, tačiau tokias sąnaudas perkeldamas iš buhalterinės apskaitos registru į Reguliavimo apskaitos sistemą Ūkio subjektas turi iš karto priskirti nepaskirstomoms sąnaudoms.

39. Atliekant šilumos ir elektros energijos gamybos kogeneracinėse jėgainėse sąnaudų atskyrimą, kogeneracinių jėgainių sąnaudos tarp Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneto (Aprašo 12.1 papunktis) ir Kitos reguliuojamos veiklos verslo vieneto (Aprašo 12.7 papunktis) Elektros gamybos paslaugos arba Nereguliuojamos veiklos verslo vieneto (Aprašo 12.8 papunktis) skirstomos pirmiausia atskiriant tiesiogiai galimas priskirti sąnaudas ir jas parodant Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneto Šilumos (produktas) gamybos paslaugoje (Aprašo 12.1.1 papunktis) ir Kitos reguliuojamos veiklos verslo vieneto Elektros gamybos paslaugoje arba Nereguliuojamos veiklos verslo vienete. Tiesiogiai negalimos priskirti sąnaudos atvaizduojamos Šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneto Šilumos kogeneracinėje jėgainėje gamybos paslaugoje (Aprašo 12.1.2 papunktis). Šioje paslaugoje nurodytos sąnaudos paskirstomos Šilumos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vienetui Šilumos kogeneracinėse jėgainėse gamybos paslaugai ir Kitos reguliuojamos veiklos verslo vienetui arba Nereguliuojamos veiklos verslo vienetui Aprašo Šilumos ir elektros energijos gamybos kogeneracinėse jėgainėse sąnaudų ataskaitoje pagal Aprašo 15–17 punktuose nurodytą principą.

40. Elektros, pagamintos savuose šaltiniuose, technologinėms ir savo reikmėms sąnaudas Ūkio subjektas turi paskirstyti visiems verslo vienetams ir paslaugoms proporcingai, pagal energijos sunaudojimą. Šis paskirstymas vykdomas atskyrus kogeneracinių jėgainių šilumos ir elektros energijos sąnaudas. Elektros sąnaudos technologinėms reikmėms paskirstymo eigoje turi būti nurodomos prie elektros energijos technologinėms reikmėms įsigijimo sąnaudų grupės (Aprašo 28.3 papunktis), o elektros savoms reikmėms sąnaudos turi būti nurodomos prie administracinių sąnaudų grupės (Aprašo 28.12 papunktis).

41. Ūkio subjektui, vykdančiam sąnaudų paskirstymą, draudžiama reguliuojamų kainų verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) priskirti šias nepaskirstomas sąnaudas:

- 41.1. beviltiškų skolų, baudų, delspinigių sąnaudas;
- 41.2. paramos, labdaros, vartotojų švietimo sąnaudas, išskyrus tas, kurios privalomos pagal teisės aktų reikalavimus;
- 41.3. tantjemų išmokas, pelno mokesčio nuo dividendų;
- 41.4. narystės, stojamųjų įmokų sąnaudas, išskyrus sąnaudas dėl teisės aktuose numatyto privalomo dalyvavimo, tiesiogiai susijusio su reguliuojamu verslo vienetu;
- 41.5. patirtas palūkanų sąnaudas ir kitas finansinės-investicinės veiklos sąnaudas;
- 41.6. reprezentacines sąnaudas, sudarančias daugiau kaip 0,03 proc. reguliuojamos veiklos verslo vieneto pastoviųjų sąnaudų;
- 41.7. reklamos, rinkodaros sąnaudas, sąnaudas, susijusias su įmonės įvaizdžio kūrimo tikslais, išskyrus, vadovaujantis teisės aktais, privalomas informavimo veiklos sąnaudas bei Ūkio subjekto tinklalapio palaikymą;
- 41.8. koncesijos, šilumos ūkio turto nuomos užmokesčių (mokesčių) sąnaudas, nesusijusias su reguliuojamų kainų paslaugų (produktų) teikimu, t. y. sąnaudas, kurios nebūtų susidariusios, jeigu reguliuojamą veiklą vykdytų turto savininkas;
- 41.9. sąnaudas, susijusias su atidėjimais ir atostogų kaupiniais;
- 41.10. komandiruočių, kelionių, mokymų, kvalifikacijos kėlimo, studijų bei kitas personalo vystymo, apsauginių ir darbo drabužių ir kitas su personalu susijusias sąnaudas, sudarančias daugiau kaip:
- 41.10.1. 0,6 proc. šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneto pastoviųjų sąnaudų;
- 41.10.2. 0,5 proc. šilumos perdavimo veiklos verslo vieneto pastoviųjų sąnaudų;
- 41.10.3. 0,3 proc. mažmeninio aptarnavimo veiklos verslo vieneto pastoviųjų sąnaudų;
- 41.10.4. 0,4 proc. karšto vandens tiekimo paslaugos pastoviųjų sąnaudų.
- 41.11. konsultacines ir teises sąnaudas, sudarančias daugiau kaip:
- 41.11.1. 0,9 proc. šilumos gamybos (įskaitant perkamą šilumą) veiklos verslo vieneto pastoviųjų sąnaudų;
- 41.11.2. 0,6 proc. šilumos perdavimo veiklos verslo vieneto pastoviųjų sąnaudų;
- 41.11.3. 0,5 proc. mažmeninio aptarnavimo veiklos verslo vieneto faktinių sąnaudų;
- 41.11.4. 0,6 proc. karšto vandens tiekimo paslaugos pastoviųjų sąnaudų.
- 41.12. išmokas pagal kolektyvines sutartis (tarp jų – išmokas įvairioms kultūros, sveikatinimo ir sporto paslaugoms, gimimo pašalpas, išmokas už mokymosi ir papildomas atostogas, pašalpas mirties atveju, pašalpas už nepilnamečius ir neįgalius šeimos narius, paramą profsąjungoms bei kitas išmokas darbuotojams pagal kolektyvinę sutartį), viršijančias Lietuvos Respublikos darbo kodekse numatytas privalomas išmokas;
- 41.13. didesnes išmokas darbuotojams negu jos numatytos Lietuvos Respublikos darbo kodekse;
- 41.14. mokymų dalyvių ir svečių maitinimo, salių nuomos, konkursų, parodų, įvairių renginių, nesusijusių su reguliuojamos veiklos vykdymu, organizavimo, dovanų pirkimo, žalos atlyginimo, išskyrus dėl gamtos stichijų ar *force majeure* aplinkybių, vartotojų patirtų nuostolių atlyginimas, sporto salių ir kaimo turizmo teikiamų paslaugų bei kitų panašaus pobūdžio paslaugų, susijusių su rekreacija, įsigijimo sąnaudas ir kitos panašaus pobūdžio sąnaudos;
- 41.15. likviduoto, nurašyto, esančio atsargose, nenaudojamo (užkonservuoto) ilgalaikio turto nusidėvėjimo bei palaikymo sąnaudas bei išnuomoto ar panaudos teisėmis perduoto turto, kuris visa apimtimi naudojamas įmonės reguliuojamoje veikloje, nusidėvėjimo sąnaudas, išskyrus užkonservuoto turto palaikymo sąnaudas, jei Ūkio subjektas pateikia ekonominį ar teisinį pagrindimą dėl turto užkonservavimo pagrįstumo;
- 41.16. nebaigtos statybos ilgalaikio turto sąnaudas;
- 41.17. kuro sąnaudas, kurių apimtis viršija vidutinę šalies kuro (žaliavos) kainą, išskyrus malkinės kilmės biokurą, kai šis įsigijamas Energijos išteklių biržoje;
- 41.18. kuro sąnaudas, kurių apimtis viršija reguliuojamoje kainoje nustatytas kuro lyginamųjų ir šilumos perdavimo (nuostolių) sąnaudas;

41.19. nepagrįstų vidaus sandorių sąnaudas;
 41.20. sąnaudas patirtas dėl darbdavio kaltės;
 41.21. kitos sąnaudos, kurios teisės aktais nėra privalomos reguliuojamoms veikloms (pvz., papildomas draudimas)

41.22. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų dalį, priskaičiuojamą nuo ilgalaikio turto vienetų vertės, sukurtos už Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšas, taip pat sukurtos už dotacijų, subsidijų ir apyvartinių taršos leidimų teigiamo prekybos rezultato lėšas ir joms prilygstančias lėšas;

41.23. nusidėvėjimo sąnaudų dalį, priskaičiuojamą nuo ilgalaikio turto vienetų vertės, sukurtos už vartotojų ir nepriklausomų šilumos gamintojų sumokėtas lėšas už prijungimą prie tinklų;

41.24. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudų dalį, priskaičiuojamą nuo ilgalaikio turto vienetų vertės pokyčio, susijusio su perkainojimo veikla;

41.25. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas nuo ilgalaikio turto ar jo dalies vertės, sukurtos, įvykdžius investicinius projektus, teisės aktų nustatyta tvarka nesuderintus su atitinkamos savivaldybės taryba ir (arba) Komisija;

41.26. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas nuo plėtros darbų iki ilgalaikio turto vienetų, kurių formavimui buvo atliekami plėtros darbai, eksploatacijos pradžios;

41.27. nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudas nuo prestižo, investicinio turto, finansinio turto, kito ilgalaikio turto, kuris nėra būtinas reguliuojamai veiklai vykdyti, įskaitant prabangos prekes (jei joms taikomas nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimas), ilgalaikio turto, kuris nesukuria papildomos ekonominės naudos, lyginant su pigesnėmis alternatyvomis (pavyzdžiui prabangūs automobiliai), o labiau skirtas Ūkio subjekto prestižui kurti, taip pat laisvalaikio ir pramogų inventoriui ir pan.;

41.28. nusidėvėjimo sąnaudų dalį, priskaičiuojamą nuo šilumos generavimo šaltinių vertės, viršijančios 70 proc. centralizuoto šilumos tiekimo sistemos šilumos vidutinio paros galios poreikį esant šalčiausio penkiadienio aplinkos oro temperatūrai bei šilumos poreikio piko pajėgumų ir šilumos rezervinės galios pajėgumų poreikį, nustatomą Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų apraše reglamentuota tvarka.

42. Ūkio subjekto apyvartinių taršos leidimų, skirtų šilumos gamybai, įsigijimo sąnaudos priskiriamos reguliuojamų kainų paslaugų (produktų) sąnaudoms (šilumos gamybos sąnaudoms). Vertinant apyvartinių taršos leidimų įsigijimo sąnaudų būtinumą, įvertinamas 2013–2020 metų laikotarpiui Europos Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje dalyvaujančių veiklos vykdytojų sąraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2014 m. kovo 20 d. įsakymu Nr. D1-295/4-175 „Dėl Europos Sąjungos šiltnamio efektą sukeliančių dujų apyvartinių taršos leidimų prekybos sistemoje dalyvaujančių veiklos vykdytojų sąrašo patvirtinimo“, nurodytų nemokamų apyvartinių taršos leidimų skaičius, ir sąnaudos mažinamos iki 2014 m. gruodžio 31 d. gautomis prekybos apyvartiniais taršos leidimais pajamomis, jeigu:

42.1. Ūkio subjektas neįgyvendino Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo 5 straipsnio 7 dalies 1 punkte, galiojusiame iki 2014 m. gruodžio 31 d., numatytų priemonių;

42.2. Ūkio subjektas neišnaudojo visų nuo prekybos apyvartiniais taršos leidimais sistemos pradžios, t. y. nuo 2005 m. sausio 1 d., iki 2014 m. gruodžio 31 d. gautų prekybos apyvartiniais taršos leidimais pajamų Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo 5 straipsnio 6 dalyje, galiojusioje iki 2014 m. gruodžio 31 d., numatytoms priemonėms įgyvendinti arba trūkstamiems apyvartiniais taršos leidimams įsigyti.

43. Lėšas, gautas už nuo 2009 m. liepos 23 d. iki 2014 m. gruodžio 31 d. parduotus apyvartinius taršos leidimus, Ūkio subjektai privalo naudoti Lietuvos Respublikos klimato kaitos valdymo finansinių instrumentų įstatymo 5 straipsnio 6 dalyje numatytoms priemonėms įgyvendinti arba apyvartiniais taršos leidimams įsigyti.

IV SKYRIUS

SU APSKAITOS ATSKYRIMU IR SU SĄNAUDŲ PASKIRSTYMU SUSIJUSIŲ REIKALAVIMŲ SĄVADAS

44. Ūkio subjektas turi suformuoti ir naudoti tokią Reguliavimo apskaitos sistemą, kuri leistų, pasibaigus einamojo ataskaitinio laikotarpio ketvirčiui, Reguluojančiosios institucijos reikalavimu per 30 darbo dienų pateikti Reguliavimo apskaitos sistemos informaciją už pasibaigusią einamojo ataskaitinio laikotarpio dalį.

45. Ūkio subjektas turi suformuoti ir naudoti tokią Reguliavimo apskaitos sistemą, kurios teikiama informacija Reguluojančiajai institucijai leistų visiškai įsitikinti Apskaitos atskyrimo taisyklių, nurodytų šios Aprašo II skyriuje, ir Sąnaudų paskirstymo taisyklių, nurodytų šios Aprašo III skyriuje, vykdymu. Reguliavimo apskaitos sistemos teikiama informacija turi atitikti šiuos kriterijus:

46.1. tinkamumo kriterijų – ataskaitose pateikiami duomenys ir informacija turi būti naudingi ir pakankami informacijos gavėjui, vertinant Ūkio subjekto vykdomoje veikloje gautų pajamų, patirtų sąnaudų bei naudojamo ilgalaikio turto paskirstymą verslo vienetams;

46.2. patikimumo kriterijų – ataskaitose pateikiami duomenys ir informacija turi tiksliai atspindėti Ūkio subjekto finansinę būklę, jose neturi būti reikšmingų klaidų ir nukrypimų;

46.3. palyginamumo kriterijų – ataskaitose pateikiami duomenys ir informacija turi sudaryti galimybę nustatyti Ūkio subjekto skirtingų laikotarpių Reguluojamos veiklos ataskaitų duomenis;

46.4. reikšmingumo kriterijų – ataskaitose turi būti pateikiami visi reikšmingi duomenys ir informacija. Duomenys ir informacija laikoma reikšmingais, jei jų (jos) nepateikimas ar klaidingas pateikimas gali turėti įtakos priimamiems sprendimams ar vertinimams, daromiems remiantis Reguluojamos veiklos ataskaitomis.

47. Ūkio subjektai veiklą pradėję po Aprašo įsigaliojimo dienos Reguluojančiajai institucijai, privalo per šešis mėnesius nuo veiklos vykdymo pradžios pateikti Reguliavimo apskaitos sistemos laisvos formos aprašą (toliau – Sistemos aprašas).

48. Sistemos aprašas turi atskleisti Ūkio subjekto reguliavimo (apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo) apskaitose naudojamus principus, metodus ir tvarkas, atliekant apskaitos atskyrimą ir sąnaudų paskirstymą. Sistemos apraše Ūkio subjektas turi nurodyti, koks laikotarpis yra laikomas Ūkio subjekto finansiniais metais. Sistemos aprašą Reguluojančiajai institucijai Ūkio subjektas privalo pateikti su šiais neatskiriamą Sistemos aprašo dalį sudarančiais priedais:

48.1. detalus kiekvieno verslo vieneto paslaugų (produktų) sąrašas ir paslaugos (produkto) aprašymas. Jei Ūkio subjektas keičia verslo vieneto paslaugų (produktų) sąrašą, jis privalo pateikti Reguluojančiajai institucijai naują sąrašą, nuroydamas padarytus pakeitimus, ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo pusės einamojo ataskaitinio laikotarpio pabaigos;

48.2. Ūkio subjekto parengtas ir veikloje naudojamas detalus, veiklos poreikiams pritaikytas pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto sąskaitų planas, leidžiantis Ūkio subjektui įgyvendinti Aprašo reikalavimus reguliavimo (apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo) apskaitos srityje;

48.3. pajamų, sąnaudų ir ilgalaikio turto paskirstymo kriterijų sąrašas, kuriame nurodyta kiekvieno paskirstymo kriterijaus ekonominė prasmė ir pagrįstumas;

48.4. ilgalaikio turto vienetų ir (arba) jų grupių nusidėvėjimo (amortizacijos) skaičiavimo laikotarpių sąrašas (Aprašo 5 priedas);

48.5. kita informacija, įrodanti, kad Ūkio subjekto suformuota Reguliavimo apskaitos sistema, kurios pagrindu verslo vienetams yra paskirstomos pajamos, sąnaudos ir ilgalaikis turtas, atitinka Aprašo reikalavimus.

49. Reguluojančioji institucija turi teisę reikalauti, kad Ūkio subjekto parengtas Sistemos aprašas atitiktų Aprašo reikalavimus. Ūkio subjektai privalo pakoreguoti ir pateikti Komisijai patikslintą Sistemos aprašą per Komisijos nustatytą protingą terminą.

50. Apie naudojamos Reguliavimo apskaitos sistemos, kurios pagrindu verslo vienetams yra paskirstomos pajamos, sąnaudos ir ilgalaikis turtas, pakeitimus Ūkio subjektas privalo pranešti Reguluojančiajai institucijai:

50.1. teikdamas pakeistą Sistemos aprašą su priedais per 30 kalendorinių dienų nuo tokių

pakeitimų dienos, jei įvykdyti pakeitimai lėmė reikšmingus skirtumus;

50.2. teikdamas šio Aprašo 51 punkte nurodytas Reguluojamos veiklos ataskaitas, jei įvykdyti pakeitimai nelėmė reikšmingų skirtumų.

51. Ūkio subjektas, pasibaigus ataskaitiniam laikotarpiui (finansiniams metams), ne vėliau kaip iki kito ataskaitinio laikotarpio penkto mėnesio pirmos dienos, parengia ir pateikia Reguluojančiajai institucijai metines Reguluojamos veiklos ataskaitas, kurios turi būti pakankamai išsamios, kad Reguluojančioji institucija galėtų visiškai įsitikinti, jog ataskaitiniu laikotarpiu Ūkio subjekto naudota Reguliavimo apskaitos sistema įgyvendino Apskaitos atskyrimo taisykles, nurodytas šio Aprašo II skyriuje, ir Sąnaudų paskirstymo taisykles, nurodytas šio Aprašo III skyriuje. Ūkio subjekto metines Reguluojamos veiklos ataskaitas sudaro:

51.1. Ūkio subjekto vadovo raštiškas patvirtinimas, kad Ūkio subjekto veiklos ataskaitiniu laikotarpiu naudota Reguliavimo apskaitos sistema bei metinėse Reguluojamos veiklos ataskaitose pateikta ataskaitinio laikotarpio informacija atitinka šioje Apraše nustatytą apskaitos atskyrimo taisyklių ir sąnaudų paskirstymo taisyklių reikalavimus;

51.2. konsoliduota pelno (nuostolių) ataskaita (Aprašo 1 priedas);

51.3. konsoliduota faktinė investicijų grąžos ataskaita (Aprašo 2 priedas);

51.4. ilgalaikio turto vertės ir nusidėvėjimo (amortizacijos) ataskaita (Aprašo 3 priedas);

51.5. verslo vieneto ilgalaikio turto vertės ir nusidėvėjimo (amortizacijos) ataskaita (Aprašo 4 priedas);

51.6. veikloje patirtų sąnaudų grupių ir kategorijų (Didžiosios knygos) ataskaita (Aprašo 6 priedas);

51.7. tiesioginių sąnaudų paskirstymo ataskaita (Aprašo 7 priedas);

51.8. netiesioginių sąnaudų pirminio paskirstymo vidinių veiklų grupėms ataskaita (Aprašo 8 priedas);

51.9. netiesioginių sąnaudų pagrindinių vidinių veiklų paskirstymo paslaugoms ataskaita (Aprašo 9 priedas);

51.10. šilumos ir elektros energijos gamybos kogeneracinėse jėgainėse sąnaudų ataskaita (Aprašo 10 priedas);

51.11. elektros energijos, pagamintos kogeneracinėse jėgainėse, sąnaudų paskirstymo ataskaita (Aprašo 11 priedas);

51.12. bendrųjų sąnaudų paskirstymo ataskaita (Aprašo 12 priedas);

51.13. sąnaudų paskirstymo ataskaita (Aprašo 13 priedas);

51.14. paskirstymo kriterijų sąrašas, kuriame nurodyta kiekvieno paskirstymo kriterijaus vertė, taikymo sritis (kokiam (-iems) objektui (-ams) (sąnaudoms, pajamoms ar ilgalaikiam turtui) paskirstyti konkretus sąnaudų paskirstymo kriterijus yra taikomas), kiekvieno paskirstymo kriterijaus trumpas ekonominis pagrindimas;

51.15. pagrindimas dėl vidaus sandoriais įsigyjamų paslaugų ar prekių, reikalingų reguliuojamai veiklai vykdyti, poreikio ir (ar) jų ekonominės naudos (Aprašo 14 priedas). Ataskaitoje turi būti aiškiai nurodyta, kuriam sąnaudų pogrupiui jos priskirtos. Ataskaitą teikia Ūkio subjektas, ataskaitiniu laikotarpiu vidaus sandoriais įsigijęs paslaugų ar prekių reguliuojamos veiklos vykdymui.

51.16. Ūkio subjekto nuožiūra – kiti dokumentai ir informacija, padedantys Reguluojančiajai institucijai įsitikinti, kad Ūkio subjektas ataskaitiniu laikotarpiu vykdė Aprašo nustatytas apskaitos atskyrimo taisykles ir sąnaudų paskirstymo taisykles;

52. Ūkio subjektai netiesioginių sąnaudų pirminio paskirstymo vidinių veiklų grupėms ataskaitą (Aprašo 8 priedas) privalo teikti tik tuomet, kai netiesiogines sąnaudas verslo vienetams ir paslaugoms (produktams) skirti atsižvelgiant į Aprašo 34 punkte nurodytus tarpinius sąnaudų centrus.

53. Ūkio subjektas privalo pateikti metines Reguluojamos veiklos ataskaitas pagal kiekvieną sistemą, atsižvelgdamas į Aprašo 19–20 punktuose nustatytą apskaitos atskyrimo ir sąnaudų paskirstymo pagal sistemas privalomumą ir bendras visų sistemų suvestines metines Reguluojamos veiklos ataskaitas.

54. Ūkio subjektai, šilumos ir elektros energiją gaminantys bendrame technologiniame cikle, elektros energijos gamybos verslo vieneto apskaitą atskirti ir sąnaudas paskirstyti turi taip, kad Reguluojančiajai institucijai pareikalavus galėtų pateikti duomenis pagal kiekvieną kogeneracinę jėgainę atskirai.

55. Reguluojančiajai institucijai raštu pareikalavus, Ūkio subjektas per 10 dienų privalo detalizuoti Reguluojančiajai institucijai pateiktus dokumentus ir (arba) suteikti papildomos informacijos. Ūkio subjektas privalo užtikrinti, kad Reguluojančiajai institucijai teikiama informacija būtų tiksli, teisinga, pagrįsta, palyginama ir išsami.

56. Paaaiškėjęs, kad pateiktose Reguluojamos veiklos ataskaitose nurodyti netikslūs duomenys, Ūkio subjektas privalo nedelsiant raštu informuoti Komisiją, nurodant kokius duomenys ir dėl kokių priežasčių turi būti pakoreguoti, bei per 10 darbo dienų Komisijai pateikti patikslintas Reguluojamos veiklos ataskaitas per Komisijos Duomenų surinkimo ir analizės informacinę sistemą.

57. Ūkio subjekto Reguluojančiai institucijai pateiktos metinės Reguluojamos veiklos ataskaitos privalo būti patikrintos nepriklausomo audito. Ūkio subjektas privalo pateikti Reguluojančiajai institucijai nepriklausomo auditoriaus išvadą. Šiuo atveju nepriklausomo auditoriaus patikros objektas turi būti Ūkio subjekto ataskaitiniu laikotarpiu naudotos Reguliavimo apskaitos sistemos atitikimas šiame Apraše nustatytoms taisyklėms bei metinėse Reguluojamos veiklos ataskaitose teikiamų duomenų už atskaitinį laikotarpį atitikimas Aprašo reikalavimams. Nepriklausomo auditoriaus išvada yra vieša ir skelbiama Ūkio subjekto tinklalapyje.

58. Auditoriui atsisakius pareikšti nuomonę ar pareiškus neigiamą nuomonę apie Ūkio subjekto Reguluojamos veiklos ataskaitose esančią informaciją, Ūkio subjektas privalo užtikrinti Reguluojamos veiklos ataskaitų duomenų patikimumą bei teisingumą ir atlikti pakartotinį audito vertinimą, kurio sąnaudos nėra laikomos būtinosiomis sąnaudomis ir yra nepaskirstomos.

59. Ūkio subjektui savo iniciatyva teikiant patikslintas metines Reguluojamos veiklos ataskaitas, Ūkio subjektas turi gauti ir pateikti Reguluojančiai institucijai nepriklausomo auditoriaus įvertinimą, ar atlikti pakeitimai Reguluojamos veiklos ataskaitose yra reikšmingi bei ar reikalingas pakartotinis auditas. Ūkio subjektas, planuodamas pateikti patikslintas metines Reguluojamos veiklos ataskaitas, iš anksto turi informuoti Komisiją, kad kreipėsi į auditorių dėl vertinimo pateikimo.

VII SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

60. Reguluojančioji institucija, vertindama Ūkio subjekto pateiktus duomenis, tarp jų ir duomenis apie uždirbtų pajamų, patirtų sąnaudų ir ilgalaikio turto dydį bei struktūrą, naudoja:

60.1. tiesiogiai iš Ūkio subjekto gautus Reguliavimo apskaitos sistemos duomenis bei kitą informaciją, gautą vykdant kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytus reikalavimus;

60.2. turimus duomenis apie atitinkamas paslaugų (produktų) pajamas, sąnaudas ir ilgalaikį turtą.

61. Ūkio subjektai privalo atsakingai planuoti pinigų srautus bei pelno paskirstymo metu įvertinti bent 5 artimiausių metų investicijų poreikį ir, jei reikia, numatyti rezervą, užtikrinantį pakankamą reguliuojamoje veikloje naudojamo ilgalaikio turto sukūrimo ar atstatymo finansavimą. Komisija, nustatydama teikiamų paslaugų kainų viršutines ribas ir reguliuojamas kainas, įvertina šio punkto reikalavimų laikymąsi.

62. Reguluojančiosios institucijos turi teisę iš Ūkio subjektų per Reguluojančiosios institucijos nustatytą protingą terminą gauti visą informaciją ir dokumentus, įskaitant pirminių apskaitos dokumentų kopijas, būtinus Įstatyme numatytoms Reguluojančiosios institucijos funkcijoms vykdyti.

63. Aprašo priedus bei kitus dokumentus, nurodytus 51 punkte, Ūkio subjektas privalo pateikti elektronine forma per Komisijos Duomenų surinkimo ir analizės informacinę sistemą.

64. Ūkio subjektai, pažeidę Aprašo reikalavimus, taip pat už informacijos, nurodytos

Apraše, nepateikimą ar žinomai klaidingos informacijos pateikimą, atsako Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka.

65. Esant neaiškumų dėl šio Aprašo nuostatų taikymo Ūkio subjektas turi teisę, o esant neaiškumų dėl sąnaudų priskyrimo reguliuojamai ar nereguliuojamai veiklai – privalo kreiptis į Komisiją metodinės pagalbos. Komisija, gavusi Ūkio subjekto prašymą, teikia konsultaciją Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo nustatyta tvarka.

66. Reguluojančiosios institucijos veiksmai ar neveikimas įgyvendinant Aprašą gali būti skundžiami Lietuvos Respublikos įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis.
